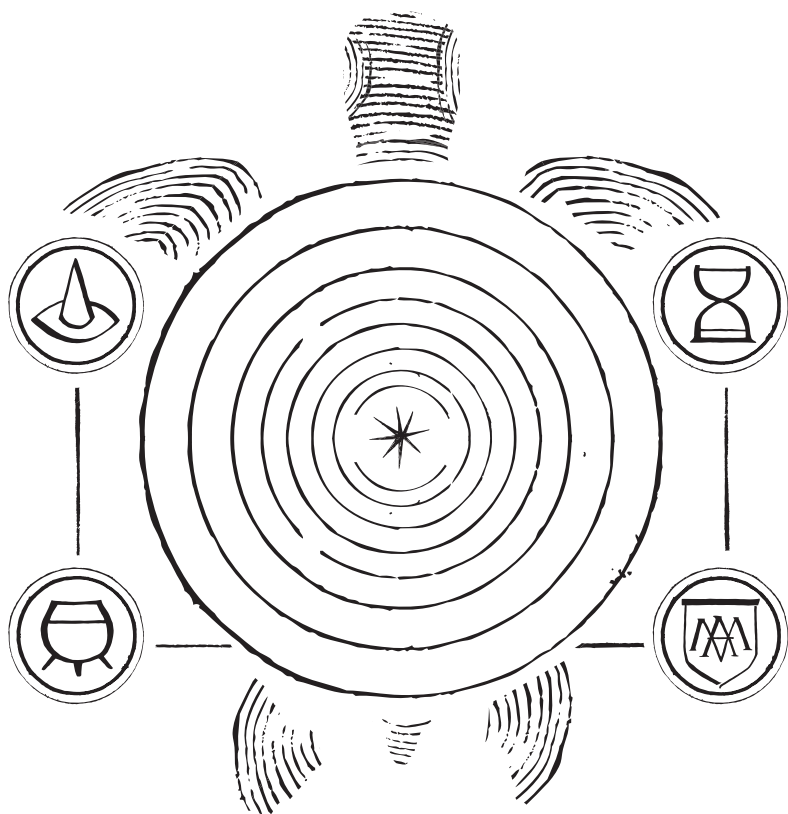

◆ ДИСКѠСВІТ ◆

Copyright © Terry Pratchett, 2001

First published as THE AMAZING MAURICE AND HIS EDUCATED RODENTS in 2001 by Doubleday Children's, an imprint of Penguin Random House Children's. Penguin Random House Children's is part of the Penguin Random House group of companies. No part of this book may be used or reproduced in any manner for the purpose of training artificial intelligence technologies or systems. This work is reserved from text and data mining (Article 4(3) Directive (EU) 2019/790).

Террі Пратчетт

П 70 Моріс Неймовірний і його вчені щури [Текст] : роман / переклад з англ. Антона Саввіна. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2025. — 272 с.

ISBN 978-966-448-570-5

«Моріс Неймовірний і його вчені щури» Террі Пратчетта — дотепне переосмислення казки про гамельнського щуролова і пародія на фольклорний жанр.

Усе почалося з того, що щури, наївшись сміття з Невидної академії, раптово стали розумними, навчилися розмовляти і утворили Клан. А потім вони зустріли Моріса, незвичайного вуличного kota — зухвалого, кмітливого та хитрого шахрая. Разом із бандою щурів та хлопцем-дударем Кейтом кіт мандрує містами і селами, інсценуючи нашість щурів, а потім організовуючи героїчний «порятунок» за винагороду. Надійна схема, еге ж? Проте в одному з містечок їхній план не працює! У його підземеллях коїться щось темне і лихе, містяни голодують, а місцеві щуролови спеціально розводять великих пацюків... Невже шахрям доведеться рятувати містечко?

УДК 821.111-3

XXVIII роман «Дискосвіту»
Роман поза циклами

© Террі Пратчетт, текст, 2001
© Антон Саввін, переклад, 2025
© Романа Романишин, Андрій Лесів,
обкладинка, оформлення серії, 2025
© Видавництво Старого Лева,
українське видання, 2025

ISBN 978-966-448-570-5

Усі права застережено

ТЕРРІ ПРАЧЕТ

МОРИС НЕЙМОВІРНИЙ
І ЙОГО ВЧЕНІ ЩУРИ

РОМАН
ПОЗА ЦИКЛАМИ

ЛЬВІВ
ВИДАВНИЦТВО СТАРОГО ЛЕВА
2025

Для Д'ніес за правильну книжку у правильний час

ПЕРЕДМОВА ДО КНИЖКИ «МОРІС НЕЙМОВІРНИЙ І ЙОГО ВЧЕНІ ЩУРИ»

*Роб Вілкінс,
друг та бізнес-менеджер Террі Пратчетта.
Вілтишпир, березень 2022 року*

Я точно пам'ятаю, де я був, коли Террі Пратчетт розповів мені історію, яку ви прочитаєте на цих сторінках. Це було у барі «Щуролов» у Палас-готелі в Сан-Франциско. Террі саме перебував, як зазвичай, у своєму хаотичному книжковому турі Америкою — «поїхав у тур із новим альбомом», як він любляв це описувати — і після довгого дня, сповненого автографів, розмов, знайомств, бесід, ми розслаблялися за келихом пива.

Або думали, що розслаблялися. По телевізору у барі показували баскетбол, але Террі значно більше цікавило зображення, що висіло за стійкою — велика картина

американського художника Максфілда Перріша, під назвою «Гамельнський щуролов».

— Ти ж розумієш, що все це було дурисвітство? — спитав раптом Террі.

— Про що це ти? — перепитав я.

І його понесло в історію, яка, мабуть, вже певний час вибудовувалася в його голові, але тільки зараз поспіхом оформилася. Історія kota, який жив у Дискосвіті та придумав неймовірно хитру схему з вилову щурів. Як Гамельнський щуролов, але зовсім по-новому. І там мав бути хлопчик Кейт, що здається тупим, і дівчинка Зловісія, що здається розумною, а ще мало бути багато розумних щурів, і щури мали отримати імена з папірців та шматків упаковки, які вони знайшли на магічному смітнику за Невидною Академією: Длязасмаги, Обережно Боби, Стороннім Вхід, Свинячашинка. Але головним героєм мав стати кіт — загартований у битвах шахрай на ім'я Моріс — бо Террі обожнював котів, мабуть, більше за усіх інших створінь. Террі розповів мені весь сюжет — початок, середину та кінець — просто на місці, нібито все це склалося в його голові просто під цим гігантським полотном Перріша.

А потім ми пішли в його номер, відкрили ноутбук, і Террі почав диктувати мені, а я стукотів по клавіатурі, оскільки намагався встигати за ним.

З цієї історії можна зробити три висновки: по-перше, Террі був безмежно енергійною людиною, по-друге, він не те щоб дуже полюбляв баскетбол, і, по-третє, історії самі легко приходили до нього. Вони виливалися з нього будь-коли, будь-де, завжди і скрізь. Йому не потрібні були картки, дошка та маркер, або мішанина стікерів на стіні. Террі

навіть не записував нічого у блокнот. Єдине, чого вимагали історії Террі — це Террі. Сюжет кожного з романів будувався по ходу написання, і у процесі він зберігав, перекручував, тасував та переходив назад чи вперед просто у себе в голові. Ба більше: він це робив завиграшки. Майже два десятиліття, що я пропрацював із Террі, я спостерігав за його творчим процесом щодня, і кожен день він мене приголомшував. Здавалося, всі подробиці сюжету, що розгортається, були у нього просто на долоні. Контроль над вигаданими світами, якими була сповнена його уява, був повним.

За півтора роки після того вечора у Сан-Франциско роман *«Моріс Неймовірний і його вчені щури»* було відзначено Медаллю Карнегі, найпрестижнішою премією у британській дитячій літературі. В Лондоні я спостерігав, як Террі скромно приймає медаль, а потім негайно здирає з неї золоту обгортку та відкушує шматок, чим лякає всіх присутніх.

Премії та призи, звісно, не мали великого значення — точно не у світі книжок. Вони були просто шматками металу чи навіть шматками шоколаду. Але ця нагорода все ж таки мала значення — принаймні для Террі. Це було перше визнання його успіху в авторитетній публіки, яке закінчило, як писала «Гардіан», «шістнадцять років зневаги від літературної еліти». Деякі люди у впливових організаціях вирішили, що Террі не може бути серйозним письменником, бо він пише фентезі; нібито фентезі не було, врешті-решт, джерелом всієї художньої літератури. Деякі інші люди вирішили, що Террі не може бути серйозним письменником, бо він пише та продає так багато книжок — особливо збочена позиція, але знову-таки сноби часто є збоченцями. А ще деякі люди вирішили, що Террі

не може бути серйозним письменником, бо він смішний, а смішний — це антонім до слова «серйозний». От тільки, як уже давно підмітив Гілберт Честертон, один із найперших кумирів Террі, антонім до «смішний» — це не «серйозний». Антонім до «смішний» — це «несмішний».

А тепер члени комітету Медалі Карнегі описували «Моріса Неймовірного» як «видатний зразок літературної досконалості». Важко було уникнути висновку, що суд рівних нарешті визнав Террі винним у скоєнні літератури.

І у тому числі винним у скоєнні дитячої літератури. «Писати для дітей важче, ніж писати для дорослих, якщо робити це правильно», — сказав Террі у своїй промові, приймаючи медаль того вечора, і хоча поняття «важкості» завжди було для Террі відносним, це було його справжнє переконання. Писати для наймолодших читачів, вибагливих щодо ясності, яких необхідно зацікавити, дивувати та чию увагу потрібно утримувати — один із найскладніших викликів для письменника.

Проте саме цей виклик Террі залюбки обирав знову і знову. Його перший роман, який він почав писати у сімнадцять, був дитячою книгою: «Підкилимні людці». У «Баксфрі Прес», місцевій газеті, що стала для Террі першим місцем роботи, коли він покинув школу, не закінчивши старших класів, написання тижневої колонки «Дитячий куточок» було все одно, що витягнути найкоротшу соломинку, тобто найгіршою з можливих робіт. Але Террі так не вважав. Він охоче рекувізував це місце за першої ж можливості та після цього проводив кожну п'ятницю, у захваті створюючи короткі оповідання: «Автобус 59А повертається у минуле», «Доггінс потрапляє у страшенно великі пригоди», «Блискавична карета Гамфрі Ньюта». Це краще,